

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В БІЗНЕСІ**

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Український державний університет науки і технологій**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В БІЗНЕСІ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
1-2 березня 2022 р.**

(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» №22.1/10-28 від 12.01.2022 р.)

Дніпро
УДУНТ
2022

Організатори конференції:

*кафедра економічної інформатики
Українського державного університету науки і технологій;
Університет імені Альфреда Нобеля;
Національний університет «Запорізька політехніка»*

Склад редакційної групи:

Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріна, Л.І. Лозовська, К.О. Удачина

Економічна кібернетика: комп'ютерні технології в бізнесі: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 1-2 березня 2022 р. – Дніпро: УДУНТ, 2022. – 181 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої дослідженню, розробці та використанню комп'ютерних систем, цифрових технологій та хмарних обчислень в бізнесі, науково-практичному опрацюванню результативного застосування у практиці управління сучасних комп'ютерних технологій та вирішенню проблем управління соціально-економічними системами.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в бізнесі, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

КОМП'ЮТЕРНІ СИСТЕМИ, ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ХМАРНІ ОБЧИСЛЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ

Кобець С.П. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У БІЗНЕСІ	6
Максимова Ю.О., Максимов О.С. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ НЕСТРУКТУРОВАННИХ ДАНИХ	10
Пономаренко І.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ІГРОВОГО ПРОДУКТУ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ МЕТРИК	14
Рожков О.О., Пивовар П.В. ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ПРОЕКТУ «ОДИН ПОЯС – ОДИН ШЛЯХ» НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	18

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗРОБКИ ПРИКЛАДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Андрос С.В. СТАН АГРАРНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АПК: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ	26
Бушуєв К.М. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ МЕТОДІВ В МОДЕЛЮВАННІ ОЦІНКИ Й СЕЛЕКЦІЇ ДОБОРУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ	30
Симоненко Д.А. ФАКТОРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ	35
Ярмоленко Л.І., Дмитрієнко Д.С. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ МАГАЗИНУ	40

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

Бандоріна Л. М., Климкович Т.О. РОЗРОБКА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ	47
Бандоріна Л.М., Хрущова О.В. КОНЦЕПЦІЯ РОЗРОБКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ТОВАРІВ ПО ЗАМОВЛЕННЯХ СПОЖИВАЧІВ	52
Берідзе Т.М. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ СИСТЕМАМИ	57
Vudiakova O. LABOR MARKET REGULATION FOR SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION	61
Гільорме Т.В. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	65
Гогунська О.А. МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРИМОРСЬКИХ ДЕСТАНАЦІЙ	69
Гришина Л.О., Вусик Я.Є. ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	74
Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С. ВПЛИВ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА РИНОК ПРАЦІ І СИСТЕМУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ	78

Іщук С.О., Созанський Л.Й. ТОРГІВЛЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	82
Ковальчук Д.К. ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА УСТАНОВ ЯК СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА	87
Лебедева В.К., Борисенко М.Е. СПЕЦИФІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ПОСЛУГ	91
Лебедева В.К., Красников В.О. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ	97
Лебедева В.К., Панайот А.О. СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	101
Лебедева В.К., Узлова М.Ю. ГЛОБАЛЬНІ ЧИННИКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	109
Леонідов І.Л. ФАКТОРИ УПРАВЛІННЯ ПРИВЛАСНЕННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ В УМОВАХ ЗНАНСЬОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЮ РЕВОЛЮЦІЇ	114
Лозовська Л.І., Терещенко Е.В., Нежуріна Ю.В. ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	119
Лохман Н.В., Лохман О.М. ОЦІНКА КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДУ РОЗМІЩЕННЯ	124
Ляховська О.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ МАШИНОБУДІВНИХ ВИРОБНИЦТВ	128
Матюха М.М. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	132
Мухін В.С., Захарченко П.В. ЕКО-ЕФЕКТИВНІСТЬ, ЯК КОНЦЕПЦІЯ ОЦІНКИ СТАЛОСТІ ТУРИЗМУ НА ШЛЯХУ ДО ДОСЯГНЕННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ	137
Орлик О.В. МАРКЕТИНГОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	142
Плотнікова М.Ф., Коляденко Д.В. ТУРИЗМ ЯК ФОРМА ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ТА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	146
Пошивалова О.В. ОЦІНКА ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В КРАЇНАХ ЄС	151
Савчук Л.М., Бандоріна Л.М., Савчук Р.В. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	155
Савчук Л.М., Мандрика Т.П. МОДЕЛЬ ОЦІНКИ РИНКОВИХ СЕГМЕНТІВ ДЛЯ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	159
Савчук Л.М., Удачина К.О., Савчук Р.В. МОДЕЛЮВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА	164
Тарасевич В.М., Зіберова Н.І. АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	170
Удачина К. О., Белиба С.В. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	176

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Удачина К. О.

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічної інформатики

Белиба С.В.

магістр спеціальності 051 – Економіка, ОПП «Інформаційні технології та моделювання в економіці»

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

У діяльності сучасних підприємств важливе місце займає рівень їх конкурентоспроможності. Оцінка конкурентоспроможності дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, зміцнити його позицію на ринку стосовно інших підприємств певної галузі чи регіону і розробити власну конкурентну стратегію для виділення своїх переваг. Саме тому обрана тема є актуальною.

Виділяють наступні функції системи управління конкурентоспроможністю підприємства [1, с. 308-309]:

- цілевстановлення (досягнення певних цілей);
- планування (передбачає побудову ефективної комбінації тактик та формування стратегії);
- організація (забезпечення практичної реалізації запланованих дій);
- мотивація (сприяє використанню мотиваційних регуляторів активності);
- контроль (забезпечення контролю і перевірки відповідності досягнутого рівня встановленим вимогам).

Кожне підприємство характеризується різними конкурентними ознаками (властивостями). Для оцінки їх необхідно звести в однорідні групи, визначити кількісні та якісні показники та методику їх вимірювання. Врахувати всі характеристики підприємства неможливо, тому слід вибирати найбільш важливі групи і найбільш важливі властивості в групі. Тому оцінка конкурентоспроможності компанії залежить від цілей аналізу; практичної можливості отримання потрібної інформації; використовуваної методики вимірювання показників.

Конкурентоспроможність можна оцінювати шляхом порівняння конкурентних позицій кількох підприємств на певному ринку.

При цьому обов'язковою вимогою є порівнянність оцінюваних параметрів, а саме [2]:

- технології,
- потенційних можливостей обладнання,
- рівня персоналу,
- системи управління,
- рівня інновацій,
- стану комунікацій,
- рівня маркетингової політики,
- експортно-імпорتنих можливостей та інших параметрів.

Виділяють декілька підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства, що спираються на:

- аналіз порівняльних переваг;
- теорію рівноваги фірми і галузі;
- теорію ефективної конкуренції;
- теорію якості товару;
- матриці методи;
- інтегральні методи;
- теорію мультиплікатора;
- визначення позиції в конкуренції з точки зору стратегічного потенціалу підприємства;
- порівняння з еталоном.

На основі даних підходів сформовано наступні групи методів оцінки конкурентоспроможності підприємства [3, с.407-408]:

- матричні;
- графічні;
- індексні;
- аналітичні;
- комплексні.

Серед матричних методів виділяють: матрицю «Бостонської консалтингової групи» (БКГ), матрицю І. Ансоффа, матрицю МакКінсі, матрицю конкурентних стратегій М. Портера, матрицю Томпсона – Стрікленда, SWOT-аналіз, SPACE-аналіз, STEP-аналіз [3].

Матриця БКГ поділена на 4 поля, назва кожного з яких залежить від темпів росту ринку (низький чи високий), а також від відносної частки ринку (маленька чи велика).

1. Собаки: характеризуються поєднанням слабких конкурентних позицій товару з ринком, який знаходиться в застої. Такі підприємства, за звичай, є збитковими. Єдиний метод просування – розробка стратегії розвитку.

2. Проблеми: характеризуються невеликою часткою ринку, що швидко росте. Слабка конкуренція в умовах перспективного ринку. Майбутнє неможливо визначити, але потрібна сильна інвестиційна підтримка, оскільки товар має гарні перспективи росту. Дві перспективи розвитку: ріст, або вихід з ринку. Використовують або атакуючу стратегію, або стратегію відступу.

3. Грошові мішки: характеризують високо конкурентний бізнес на зрілому насиченому ринку. Великі інвестиції не потрібні. Оборонна стратегія, призначена для підтримки стабільного стану. Це зріла стадія розвитку підприємства.

4. Зірки: такі підприємства характеризуються лідерством по реалізації на ринку, що відзначається швидким ростом. Високі доходи практично повністю використовуються на видатки, які потрібні для підтримання лідерства. Напрями розвитку: ріст, або при відсутності достатніх засобів, обмежений ріст.

Матриця MacKinsy є більше просунутою формою матриці БКГ. Вона складається вже не з 4, а з 9 квадрантів і характеризує довгострокову привабливість галузі і конкурентну позицію підприємства на ній. Це багатofакторна матриця, що враховує велике число впливів (рис. 1) [4].

	Конкурентна позиція бізнес одиниці			
		Сильна	Середня	Слабка
Ринкова привабливість	Висока	Інвестування, ріст, утримання позицій	Інвестування, ріст, утримання позицій	Сегментування та вибіркоче інвестування
	Середня	Інвестування, ріст, утримання позицій	Сегментування та вибіркоче інвестування	Збір урожаю, вихід з ринку
	Низька	Сегментування та вибіркоче інвестування	Збір урожаю, вихід з ринку	Збір урожаю, вихід з ринку

Рисунок 1 – Матриця MacKinsy [4]

Матриця Ансоффа призначена для опису можливих стратегій підприємства в умовах зростаючого ринку: стратегії вдосконалення діяльності, товарної експансії (розробка нових або вдосконалення існуючих продуктів), розвитку ринку, диверсифікації [5].

Матриця Портера дозволяє проаналізувати конкурентні переваги стратегічних можливостей підприємства, а також оцінити його позиціонування на ринку.

На основі матриці Томпсона-Стріклєнда можна визначити стратегію відповідно до динаміки зростання ринку й конкурентної позиції організації [6].

STEP-аналіз; SWOT-аналіз; SPACE-аналіз дозволяють визначити конкурентні позиції підприємства [6].

Метод STEP-аналізу дозволяє охарактеризувати зовнішню економічну ситуацію комплексно, оцінюючи вплив суспільних, технологічних, економічних, політичних, правових факторів. Аналіз здійснюється за схемою «фактор – підприємство» [6].

Метод SWOT-аналізу визначає сили, слабкості, можливості, загрози [6].

На основі методу SPACE-аналізу визначається консервативна, захисна, конкурентна або агресивна стратегія.

Достатньою популярністю користуються графічні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства, які базуються на побудові «багатокутника конкурентоспроможності» або «радіальної діаграми конкурентоспроможності».

Одним із найбільш поширеним методом є метод оцінки конкурентоспроможності підприємства на основі теорії «життєвого циклу товару», основним недоліком якого є те, що крива життєвого циклу не враховує зовнішні чинники впливу.

Метод багатокутних профілів базується на виявленні критеріїв конкурентоспроможності продукту або підприємства в цілому, установленні ієрархії виявлених критеріїв і побудови багатокутників конкурентоспроможності.

Дана методика не містить простих і однозначних критеріїв оцінки конкурентоспроможності, а базується на застосуванні непрямих узагальнених показників (векторів компетенції). Даний метод дає можливість порівнювати

діяльність кількох підприємств, виявляти їх сильні та слабкі сторони діяльності Недоліком є відсутність прогнозової інформації щодо подальшого розвитку дій [7].

Загальний недолік матричних та графічних методів – відсутність системного погляду на конкурентоспроможність; не враховується різна вага показників конкурентоспроможності; відсутнє узагальнене значення показника конкурентоспроможності підприємства.

Аналітичні або розрахункові методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на здійсненні розрахунково-аналітичних операцій із вхідними даними. Перевагою таких методів є отримання достовірної і найбільш точної інформації про конкурентоспроможність підприємства. Саме тому у подальших дослідженнях для оцінки конкурентоспроможності підприємства пропонується розробка моделі на основі кількісних методів.

Перелік посилань:

1. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / Р. Л. Лупак, Т. Г. Васильців. – Львів: Видавництво ЛКА, 2016. – 484 с.

2. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства. Підручник / М. Г. Саєнко – Тернопіль: «Економічна думка». – 2006. – 390 с. Швед Т. В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / Т. В. Швед, І. С. Біла // Економіка і суспільство. – 2017. - №8. – С. 405-410.

3. Пастухова Т.Ю. Матричні методи розрахунку конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / Т. Ю. Пастухова. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_09_21/1_pastuhova.htm – Загол. з екрана.

4. Методи формування стратегії розвитку підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://goo.su/0Yb2> – Загол. з екрана.

5. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент: навч. посібник [Електронний ресурс] / Г. І. Кіндрацька. – 2-ге вид., перероб. і доповн. – К.: Знання, 2010. – 406 с. – Режим доступу: <https://goo.su/0Yb6> – Загол. з екрана.

6. Левицька А.О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації / А.О. Левицька // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 4. – С. 155-163.